

RAZVOJ MEDIJSKE PISMENOSTI

SIGURNOST DJECE NA INTERNETU I ELEKTRONIČKO NASILJE

NASTAVNI MATERIJALI ZA OSNOVNE ŠKOLE
ZA UČENIKE OD 5. DO 8. RAZREDA

Agencija za elektroničke medije

Autori: Lana Ciboci, Igor Kanižaj, Danijel Labaš

Dizajn i prijelom: Najlon

Izdavači: Agencija za elektroničke medije i Unicef

Materijal je nastao u sklopu obilježavanja Dana medijske pismenosti.

Zagreb, travanj 2018.

medijskapismenost.hr

SADRŽAJ

PREDGOVOR	4
SIGURNOST DJECE NA INTERNETU I ELEKTRONIČKO NASILJE	6
Djeca i internet	7
Elektroničko nasilje	8
Dodatni korisni materijali za učitelje na temu sigurnosti djece na internetu	8
ZADATAK 1	9
Pozitivne i negativne strane interneta	9
ZADATAK 2	9
Pravila o sigurnosti na internetu	9
ZADATAK 3	10
Vrste elektroničkog nasilja – povezivanje parova	10
ZADATAK 4	10
Suočavanje s elektroničkim nasiljem	10
ZADATAK 5	10
Seksualno izrabljivanje djece	10
ZADATAK 6	11
Pretraživanje interneta – korisne stranice o sigurnosti na internetu	11
ZADATAK 7	11
Pogrešna i neprihvatljiva ponašanja na internetu	11
RADNI LISTIĆ 1	13
RADNI LISTIĆ 2	14
RADNI LISTIĆ 3	15

Dragi učitelji,

medijska pismenost se smatra jednim od najvažnijih oblika pismenosti u 21. stoljeću. Medijske kompetencije prijeko su potrebne ne samo odraslima, već i djeci od najranije dobi. Stručnjaci smatraju da bi s medijskim obrazovanjem djece trebalo početi onog trenutka kada djeca prvi put stupe u kontakt s medijima i medijskim sadržajima. To prije svega podrazumijeva da u toj najranijoj dobi važnu ulogu u medijskom obrazovanju imaju roditelji i odgajatelji u dječjim vrtićima. Kako djeca odrastaju tako ulogu medijskog obrazovanja uz roditelje sve više preuzimate vi, učitelji u školama. Neovisno o uključenosti medijskog obrazovanja u obrazovni sustav, važno je da svi odgojno-obrazovni djelatnici, sukladno svojim mogućnostima i znanjima, potiču medijsko obrazovanje koje je postalo neophodno za život u današnjem društvu.

Medijska pismenost podrazumijeva „pristup, analizu, vrednovanje i stvaranje sadržaja“ (Aufderheide, 1992: 3). To prije svega znači da medijski korisnici, podjednako i djeca i odrasli:

- imaju pristup medijima i znaju kako ih koristiti (osobito se to odnosi na nove medijske tehnologije koje se svakoga dana razvijaju i medijskim je korisnicima potrebno stalno dodatno usavršavanje u tom području);
- znaju vrednovati i kritički analizirati različite medijske sadržaje kako bi znali tumačiti poruke (njihovu vjerodostojnost, pouzdanost i istinitost) u različitim medijima i na temelju njih donositi odgovorne odluke;
- razvijati vlastite medijske sadržaje kojima će ostvarivati svoja komunikacijska prava, ali i postati aktivnim sudionicima u društvu izražavanjem vlastitih stavova i mišljenja o svijetu koji ih okružuje.

Prilikom analize medijskih sadržaja, važno je da medijski korisnici postave ključna pitanja koja se mogu podijeliti u tri ključne skupine (Scheibe, Rogow, 2012: 39). Stoga potičemo da sa svojim učenicima kod analize medijskih sadržaja kritički prođete kroz niže navedena područja i pitanja te zajednički potražite odgovore na njih:

- **Publika i autorstvo:** tko je kreirao određenu poruku i s kojom svrhom, tko je ciljana publika, tko je platio za tu poruku, tko bi mogao imati koristi od te poruke, koga bi ona na bilo koji način mogla oštetiti, zašto bi ta poruka mogla biti važna pojedincu, koje bi radnje pri odgovaranju na poruku morao poduzeti pojedinac;
- **Poruke i značenje:** koje se vrijednosti, ideje, informacije i stajališta njome prenose; koje su informacije izostavljene iz poruke, a koje bi mogle biti važne; koje su tehnike korištene, s kojim razlogom, kako različiti ljudi mogu na drugačiji način interpretirati poruku, na koji način pojedinac interpretira poruku i što može naučiti o samome sebi na temelju svoje reakcije ili interpretacije;
- **Prikaz u medijima i stvarnost:** kada je poruka nastala, na koji je način poslana publici te radi li se o činjenici, mišljenju ili nečem trećem; koliko je poruka pouzdana i na temelju čega pojedinac to misli te tko su izvori informacija, ideja i tvrdnji.

Odgovaranjem na navedena ključna pitanja, učitelji mogu zajedno s djecom analizirati medijske sadržaje i tako poticati kritičko vrednovanje medija što je postalo iznimno važno za aktivno i odgovorno sudjelovanje u društvu. Ako od najranije dobi potičemo djecu da na ovakav način promišljaju o medijima, zajedno ćemo stvoriti mudre i odgovorne medijske korisnike.

Ovim nastavnim materijalima želimo vas potaknuti da tijekom prvih Dana medijske pismenosti, koji će se održati od 19. do 21. travnja 2018. godine u organizaciji Agencije za elektroničke medije i Unicefa, barem jedan nastavni sat posvetite medijskoj pismenosti i tako zajedno s nama sudjelujete u medijskom opismenjavanju djece u hrvatskim školama.

Tema nastavnih materijala za učenike od 5. do 8. razreda je sigurnost djece na internetu i elektroničko nasilje. Riječ je o temi koja upravo u toj dobi postaje iznimno važna za djecu koja sve više vremena provode uz nove tehnologije, a mnoga se od njih upravo tada po prvi put susreću s brojnim izazovima koje pred njih postavljaju internet i društvene mreže.

Sigurnost djece na internetu i elektroničko nasilje

Tema nastavne jedinice: Sigurnost djece na internetu i elektroničko nasilje

Ciljevi nastavne jedinice:

- osvijestiti pozitivne i negativne strane interneta,
- utvrditi sigurne načine korištenja interneta,
- analizirati vrste elektroničkog nasilja.

Ishodi nastavne jedinice:

- razlikovati pozitivne i negativne strane interneta,
- prepoznati vrste elektroničkog nasilja,
- predložiti sigurne načine korištenja interneta i društvenih mreža,
- predložiti smjernice za zaštitu od elektroničkog nasilja.

Predmeti u sklopu kojeg se mogu provoditi navedene aktivnosti:

- Hrvatski jezik (medijska kultura),
- Sat razredne zajednice,
- Građanski odgoj,
- Informatika.

Djeca i internet

Današnja djeca i mladi većinu svoga slobodnog vremena provode uz masovne medije – časopise, radio, televiziju, a osobito uz internet. Istraživanja pokazuju da djeca internetu najčešće pristupaju preko mobitela / pametnih telefona (EU Kids Online Hrvatska, 2018; Ofcom, 2016) te da više vremena provode uz internet, nego uz televiziju i druge medijske sadržaje (Ofcom, 2016).

Prvo nacionalno reprezentativno istraživanje u Hrvatskoj o internetskim navikama i sigurnosti djece na internetu, a u kojem je sudjelovalo 1017 djece u dobi od 9 do 17 godina i njihovi roditelji, pokazalo je da l' djece svakoga radnoga dana koristi internet, ali vrlo rijetko u edukativne svrhe. Djeca često komuniciraju preko interneta s nepoznatim ljudima, a puno njih se odlučuje i na susrete uživo s osobama koje su upoznali isključivo preko interneta. Među najvažnijim rezultatima istraživanja svakako treba izdvojiti sljedeće (EU Kids Online Hrvatska, 2018):

- Gotovo svako dijete u dobi od 9 do 11 godina uvijek ima roditeljsko dopuštenje posjećivati društvene mreže (Facebook, Snapchat, Instagram itd.) iako je dobna granica za pristupanje većini društvenih mreža 13 godina.
- Gotovo svako treće dijete u dobi od 9 do 17 godina komuniciralo je na internetu s osobom koju nije upoznalo uživo. To je činilo svako deseto dijete u dobi od 9 do 11, svako treće dijete u dobi od 12 do 14 te svako drugo dijete u dobi od 15 do 17 godina.
- Svako osmo dijete u dobi od 12 do 14 i svako četvrto dijete u dobi od 15 do 17 godina u posljednjih se godinu dana susrelo uživo s osobom koju su upoznali na internetu.
- Preko 2/3 djece u dobi od 9 do 17 godina na internetu je u proteklih godinu dana vidjelo seksualne fotografije ili film gole osobe, a da im nije bila namjera vidjeti ih.
- Preko četvrtine djece u dobi od 9 do 17 godina reklo je da roditelji nikad ili gotovo nikad nisu razgovarali s njim što učiniti u slučaju da ga nešto na internetu smeta ili uznemirava.
- Više od dvije petine djece u dobi od 9 do 17 godina, odnosno svako drugo dijete u dobi od 9 do 11, ističe da mu nastavnici nikad ili gotovo nikad nisu pomogli kada ih je nešto mučilo na internetu.
- Kada ih je zadnji put na internetu nešto uznemirilo ili zasmetalo, tek je svako deseto dijete u dobi od 9 do 11 godina tražilo pomoć od druge osobe.

Više o rezultatima istraživanja potražite na: <http://hrkids.online>.

Internet kao medij ima brojne pozitivne, ali i negativne strane. „Djeca i mladi uz njih mogu učiti, pronalaziti kvalitetne informacije za svoje školske i seminarske radove, komunicirati s ljudima, razmjenjivati iskustva, mišljenja i informacije s vršnjacima sličnih interesa ili problema, čitati knjige, informirati se o događajima u drugim državama pa čak i kontinentima, pretraživati rječnike i enciklopedije. Korištenje interneta omogućuje aktivno, kreativno i samostalno učenje. Osim toga, djeca i mladi uče razlikovati kvalitetne od nekvalitetnih informacija te vjerodostojne od nevjerodostojnih izvora, a izrada vlastitih blogova i internetskih stranica kod djece potiče razvoj kreativnosti i omogućuje im da se i njihov glas i mišljenje čuje u javnosti. Internet je izvor brojnih edukativnih materijala pa tako djeca na njemu mogu pronaći i dodatne materijale o gradivu sa sata, stranice koje školsko gradivo prikazuju na zanimljiv način i omogućuju vježbanje zadataka iz različitih područja (matematika, fizika, kemija, strani jezici, hrvatski jezik itd.)“ (Ciboci, Kanižaj, Labaš, Osmančević, 2018: 79)

No, puno se češće u javnosti govori o onim negativnim stranama interneta i opasnostima kojima su gotovo svakodnevno izložena djeca koja uz internet provode i nekoliko sati dnevno (EU Kids Online Hrvatska, 2018). „Nekvalitetne i neprovjerene informacije, informacije koje bi negativno mogle utjecati na dječji razvoj (nasilni i pornografski sadržaji), krađa intelektualnog vlasništva, prijevare vezane uz kreditne kartice, dječja pornografija, govor mržnje, ugrožavanje privatnosti pojedinca i elektroničko nasilje samo su neke

od njih“ (Ciboci, Kanižaj, Labaš, Osmančević, 2018: 79) Različiti oblici elektroničkog nasilja kojima smo posljednjih godina svjedočili u Hrvatskoj, ukazuju na važnost preventivnih aktivnosti s ciljem sprječavanja daljnjih oblika elektroničkog nasilja.

Elektroničko nasilje

Preuzeto iz: Ciboci, Lana; Kanižaj, Igor; Labaš, Danijel; Osmančević, Leali (2018). *Obitelj i izazovi novih medija. Priručnik s radnim listićima za roditelje, nastavnike i stručne suradnike (treće dopunjeno izdanje)*. Zagreb: Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu.

Elektroničkim nasiljem smatra se svaki oblik nasilja koji podrazumijeva slanje neprimjerenih i uvredljivih tekstualnih, vizualnih i audiovizualnih poruka, a može uključivati i prijetnje i druge oblike narušavanja privatnosti pojedinca. Danas za elektroničko nasilje postoje brojni nazivi kao što su nasilje preko interneta i virtualno nasilje, a često se koristi i engleski termin *cyberbullying*.

Za razliku od stvarnog fizičkog nasilja, elektroničko nasilje može biti prisutno 24 sata dnevno, sedam dana u tjednu; nasilje može biti prisutno gdje god se osoba nalazila; kod takvog oblika nasilja puno je više publike i svjedoka; ostaje snaga pisane riječi koja može imati čak i veći utjecaj od izgovorene riječi, a počinitelji nasilja ponekad ne shvaćaju posljedice svojih djela jer često ne vide patnju i bol žrtava, a i misle da ih štiti anonimnost na internetu.

Istraživanja su pokazala da se, iako se radi o zlostavljanju u virtualnom svijetu, žrtva i počinitelj međusobno najčešće poznaju u stvarnom svijetu. Većinom žrtve i počinitelji idu u istu školu, a najčešće čak i u isti razred ili su vršnjaci.

Posljedice elektroničkog nasilja kod djece mogu biti brojne (Berson, Berson, Ferron, 2002; Cowie, Berdondini, 2002; Ybarra, Mitchell, 2007 prema Hinduja, Patchin, 2011: 71):

- javljanje osjećaja ljutnje, tuge, frustracije, straha ili srama;
- nizak osjećaj samopoštovanja;
- suicidalne namjere;
- lošije ocjene;
- češće uzimanje opijata;
- češći sukobi s vršnjacima.

Dodatni korisni materijali za učitelje na temu sigurnosti djece na internetu:

- Školski kurikulum *Sigurnost djece na internetu* dostupan je na stranici www.petzernet.hr. Na stranici se nalaze besplatni materijali namijenjeni djeci, učiteljima i roditeljima. Uz priručnike, dostupni su i radni listići, videoigre i preporuke internetskih stranica za dodatno usavršavanje.
- Priručnik *Obitelj i izazovi novih medija* Društva za komunikacijsku i medijsku kulturu namijenjen je roditeljima, učiteljima i stručnim suradnicima u školama s ciljem medijskog opismenjavanja djece. Priručnik uz teoriju donosi i radne listiće čiji je cilj potaknuti učenike na kritičko promišljanje o medijima i medijskim sadržajima. Priručnik je dostupan na stranici www.djecamedija.org.
- Priručnik *Delete cyberbullying* Udruge roditelja Korak po korak dostupan je na stranici <http://www.udrugaroditeljakpk.hr/images/prirucnikzaucitelje.pdf>. Priručnik donosi niz aktivnosti za djecu vezanih uz prevenciju elektroničkog nasilja.
- Priručnik za voditelje programa prevencije nasilja putem interneta donosi radionice za djecu i roditelje na temu prevencije elektroničkog nasilja. Priručnik je objavio Filozofski fakultet u Osijeku. Dostupan je na stranici <http://www.ffos.unios.hr/download/prirucnik-za-prevenciju-nasilja>

[preko-interneta-finale.pdf](#).

- Priručnik programa prevencije elektroničkog zlostavljanja *Prekini lanac* namijenjen je provedbi u školama koje nose UNICEF-ov naziv Škola bez nasilja. Priručnik je objavio UNICEF Ured za Hrvatsku, a u njemu se nalaze radionice za roditelje te učenike nižih i viših razreda. Dostupan je na stranici https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2015/09/Prirucnik-Prekini_lanac_FINAL.pdf. Korisni mogu biti i letci koje je objavio UNICEF, a koji su namijenjeni djeci (https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2015/09/UNICEF_Prekini_lanac_letak_za_djecu.pdf), odnosno roditeljima (https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2015/09/UNICEF_Prekini_lanac_letak_za_roditelje.pdf).
- Korisne sadržaje moguće je pronaći i na portalu www.medijskapismenost.hr.

ZADATAK 1.

Pozitivne i negativne strane interneta (20 minuta)

U uvodnom dijelu sata važno je s učenicima razgovarati o internetu, njegovim pozitivnim i negativnim stranama. Cilj je utvrditi koliko su učenici upoznati s opasnostima na internetu i na taj način potaknuti njihovo kritičko vrednovanje medijskih sadržaja.

Podijelite ploču na dva dijela. Na jednoj strani ploče napišite *Pozitivne strane interneta*, a na drugu stranu ploče *Negativne strane interneta*. Neka svaki učenik na ploču napiše ili jednu pozitivnu ili jednu negativnu stranu interneta. Navedeni primjeri ne smiju se ponavljati.

Nakon što su svi napisali barem jednu tvrdnju, analizirajte tvrdnje koje su naveli te utvrdite jesu li izdvojili više pozitivnih ili negativnih strana interneta.

Potaknite raspravu među učenicima uz pomoć sljedećih pitanja:

- Koja im je od navedenih tvrdnji o internetu najvažnija i zašto?
- Koliko često koristite pozitivne strane interneta? Koje?
- Koliko su upoznati s opasnostima na internetu?
- S kojom se negativnom stranom interneta najčešće susreću? Gdje?
- S kim su do sada razgovarali o opasnostima na internetu?

Ostale aktivnosti učitelji mogu odabrati sukladno najčešćim problemima u korištenju interneta koji su uočeni u njihovoj školi i konkretnom razredu. Aktivnosti se mogu provesti i na većem broju nastavnih susreta.

ZADATAK 2.

Pravila o sigurnosti na internetu (15 minuta)

Podijelite učenicima radni listić 1. Na listiću se nalaze smjernice za sigurnost djece na internetu i prevenciju elektroničkog nasilja. Učenici trebaju rangirati navedena pravila od najvažnijeg prema najmanje važnom. Nakon što svaki učenik rangira pojedina pravila prema važnosti, potaknite ih da usporede svoj listić s listićem prijatelja s kojim sjede u klupi. Neka rasprave prvih pet pravila koja su označili kao najvažnija i jedan drugome objasne zašto su se odlučili za baš tih pet pravila.

Potaknite učenike i da osmisle jedno pravilo koje nije navedeno, a važno je za sigurnost djece na internetu.

Potaknite ih da navedeno pravilo osmisle na temelju vlastitoga iskustva korištenja interneta i društvenih mreža. Ukoliko žele, neka podijele iskustva s drugim učenicima u razredu kako bi razmjenom iskustava radili na prevenciji elektroničkog nasilja i potaknuli mudro i odgovorno korištenja interneta među svojim prijateljima u razredu.

ZADATAK 3.

Vrste elektroničkog nasilja – povezivanje parova (20 minuta)

Podijelite učenike u grupe tako da svaku grupu čine četiri učenika. Za svaku grupu potrebno je isprintati radni listić 2. Izrežite kartice na radnom listiću 2. Učenici u grupama trebaju igrati igru povezivanja parova (Ciboci, Kanižaj, Labaš, Osmančević, 2018), odnosno trebaju povezati vrste elektroničkog nasilja na engleskom jeziku s njihovim objašnjenjima na hrvatskom jeziku.

Kada povežu navedene pojmove, učenici unutar grupe trebaju razgovarati jesu li ikad čuli za takvu vrstu nasilja ili se susreli s njim. Ako jesu, neka podijele iskustva s članovima grupe. Prepoznavanje oblika elektroničkog nasilja dovodi ne samo do upoznavanja s vrstama nasilja, već se istovremeno učenike potiče na kritičko promišljanje o vlastitom korištenju novih tehnologija. Cilj je da učenici promisle i o tome tko stoji iza određenog profila na društvenim mrežama, kako nepoznate osobe mogu doći do njihovih osobnih podataka i na koji se način sama djeca mogu zaštititi i spriječiti da postanu žrtve elektroničkog nasilja.

ZADATAK 4.

Suočavanje s elektroničkim nasiljem (20 minuta)

Podijelite učenicima radni listić 3. Neka u paru pročitaju priču o djevojčici Maji i odgovore na postavljena pitanja. Cilj je zadatka da učenici izrade pravila o tome što učiniti kada se elektroničko nasilje dogodi, ali i da osvijeste činjenicu da se promatranje elektroničkog nasilja jednako smatra sudjelovanjem u tom nasilju ako se ono nikome ne prijavi, odnosno ne pomogne žrtvi takvog oblika nasilja.

ZADATAK 5.

Seksualno izrabljivanje djece (25 minuta)

Uputa za učitelje: zadatak je namijenjenim učenicima u višim razredima osnovne škole (7. i 8. razredi)

Mnoga djeca na internetu često komuniciraju s nepoznatim ljudima. Ponekad se iza takvih nepoznatih profila znaju skrivati osobe s lošim namjerama. Postavite učenicima sljedeća pitanja:

1. Jesu li ikada preko interneta komunicirali s nepoznatim osobama?
2. Na kojim su mrežama / igricama najčešće komunicirali s nepoznatim osobama?
3. Jesu li ikad takvim osobama slali informacije iz svog privatnog života?
4. Jesu li se susreli s osobom koju su upoznali preko interneta? Ako jesu, jesu li išli sami na taj sastanak ili su nekog povelili sa sobom? Je li osoba bila onakvom kakvom se predstavljala?

Nakon uvodnog razgovora, zajedno s učenicima pogledajte kratki video uradak o seksualnom

izrabljivanju djece. Video je snimio Europol (Europski policijski ured) na svim jezicima Europske unije.

Video uradak na hrvatskome jeziku: Say No! (Reci NE!) - <https://www.youtube.com/watch?v=4iXRuBACuu0>

Nakon što ste s učenicima pogledali video, postavite im sljedeća pitanja:

1. Koja je glavna poruka ove priče? Što ste iz nje naučili?
2. Trebamo li osuđivati djecu koja su postala žrtvom ovakvog oblika nasilja?
3. Kako spriječiti takve slučajeve?

ZADATAK 6.

Pretraživanje interneta – korisne stranice o sigurnosti na internetu (20 minuta)

Internet je i nepresušan izvor edukativnih materijala. Podijelite učenike u četiri grupe i potaknite ih da istraže sljedeće internetske stranice:

1. Centar za sigurniji internet – <https://www.csi.hr/>
2. Red button – <https://redbutton.mup.hr/>
3. Hrabri telefon – <https://hrabritelefon.hr/>
4. Sigurnih pet za sigurniji net - <http://www.petzanet.hr/>

Učenici u grupama moraju analizirati navedene stranice i odgovoriti na sljedeća pitanja:

1. Kakvi se sadržaji nalaze na internetskoj stranici?
2. Koja je tema internetske stranice?
3. Tko stoji iza internetske stranice/Tko je kreirao sadržaje na stranici?
4. Kome je stranica namijenjena?
5. Zašto je stranica korisna za djecu? Što iz nje možemo naučiti?

Nakon što su odgovorili na sva pitanja, predstavnik svake grupe treba ostalim učenicima u razredu prezentirati navedenu stranicu vodeći se gore navedenim pitanjima.

ZADATAK 7.

Pogrešna i neprihvatljiva ponašanja na internetu (30 minuta)

U uvodnom dijelu sata s učenicima razgovarajte o sadržajima i ponašanjima koja pronalaze na internetu, s posebnim osvrtom na one sadržaje i ponašanja koje smatraju pogrešnima, uvredljivima i neprihvatljivima, a koja bi mogla utjecati na njih i njihove stavove. Cilj je utvrditi razlikuju li učenici pozitivne od negativnih sadržaja, stavova i ponašanja u *online* svijetu, te ih potaknuti na kritičko prepoznavanje i odbacivanje negativnih sadržaja.

Postavite učenicima sljedeća pitanja:

1. Jesu li ikada naišli na neprihvatljive sadržaje i ponašanja prema drugim ljudima?
2. Jesu li slučajno naišli na moralno neprihvatljiva ponašanja?
3. Jesu li naišli na nasilne sadržaje na internetu i koje?
4. Jesu li dobili neprimjerene i uvredljive poruke od nepoznatih osoba?

Nakon uvodnog razgovora, zajedno s učenicima pogledajte kratki video uradak o potrebi zaštite djece na internetu. Video nosi naslov „Wo ist Klaus“ – „Where is Klaus?“ (<https://www.youtube.com/watch?v=i4GKXsAOYZE>), ali u razredu možete koristiti prijevod Regulatorne agencije Bosne i Hercegovine „Gdje je Buco?“ (<https://www.youtube.com/watch?v=3vDG1sxtPxo>).

Nakon što ste s učenicima pogledali video, postavite im sljedeća pitanja:

1. Koja je glavna poruka ovog videa? Što ste iz nje naučili?
2. Koje vrste neprihvatljivoga ponašanja ste prepoznali?
3. Što biste poduzeli da ste vi majka iz videa?
4. Kako se najbolje zaštititi od ovakvih vrsta neprihvatljivog ponašanja?

RADNI LISTIĆ 1.

U tablici se nalaze pravila za sigurno korištenje interneta.

Rangiraj pravila od 1 do 10 pri čemu je 1 najvažnije pravilo.

REDNI BROJ	PRAVILO O SIGURNOSTI NA INTERNETU
	Zaštiti svoj profil na društvenim mrežama. Postavke uredi tako da tvoje fotografije, statuse i objave vide samo tvoji prijatelji.
	Ako posjetiš neku stranicu ili primiš e-mail koji ti se čini neprimjeren reci to svojim roditeljima ili drugoj odrasloj osobi od povjerenja.
	Lozinke čuvaj samo za sebe. Druge bi ih osobe mogle zloupotrijebiti.
	Na internetu vrijede ista pravila pristojnog ponašanja kao i u svakodnevnom životu. Poštuj ih.
	Ne objavljuj niti ne razmjenjuj fotografije ili snimke u neprimjerenim i golišavim pozama te one fotografije i snimke zbog kojih bi ti jednog dana moglo biti neugodno.
	Ne ostavljaj na internetu svoje osobne podatke – osobito adresu i broj mobitela.
	Ne otvaraj poruke koje si dobio od nepoznatih osoba ili s nepoznatih e-mail adresa. Ako dobiješ takvu poruku, obavijesti roditelje.
	Pazi s kim razgovaraš na internetu. Ne prihvaćaj nepoznate ljude za prijatelje na društvenim mrežama. Nikad ne znaš tko se krije iza tih profila i kakve namjere ima ta osoba.
	Ne svađaj se preko društvenih mreža ili e-maila.
	Nikad nemoj ići sam na sastanak s osobom koju si upoznao na internetu. Ako ta osoba inzistira da dođeš bez pratnje, nemoj otići na takav sastanak i reci roditeljima.

Nakon što rangiraš sva pravila, s prijateljem s kojim dijeliš klupu usporedi prvih pet pravila koja si označio kao najvažnija. Razgovarajte zašto ste baš tih pet pravila označili kao najvažnija.

Biste li dodali i neko svoje pravilo koje nije navedeno u tablici?

RADNI LISTIĆ 2.

SEXTING	FLAMING	Prevara koja korisnika navodi na upisivanje korisničkog imena i lozinke u krivotvorenu internetsku stranicu.	Namjerno učestalo širenje sarkastičnih komentara upućenih slučajno odabranoj osobi s ciljem izazivanja sukoba.	Zlonamjerni programi koji mogu ugroziti računalo.
CATFISHING	Neželjena el. pošta, najčešće u obliku reklama i lažnih oglasa koja može biti i opasna ako u sebi sadržava virus koji otvaranjem poruke može naštetiti	Mamljenje djece radi seksualnih potreba.	MALWARE	Otvaranje lažnih profila putem kojih napadač navodi drugu osobu na ljubavnu vezu putem interneta.
TROLLING	CYBER UHOĐENJE	Namjerno slanje agresivnih, uvredljivih i neprimjerenih poruka s ciljem poticanja online svađe i nasilja.	HAPPY SLAPPING	PHISHING
Grupa napada pojedinca, nasilje snima mobitelom ili kamerom i kasnije snimku objavljuje na internetu.	GROOMING	Slanje neprimjerenih seksualnih poruka i fotografija putem mobitela ili interneta.	Učestala radnja koja uključuje prijetnje i nanošenje štete nečijoj privatnosti putem interneta.	SPAM

RADNI LISTIĆ 3.

Pročitaj priču o neugodnom iskustvu jedne djevojčice u korištenju interneta i društvenih mreža.

„Maja je puno vremena provodila na svom mobitelu. Igrala je igre, dopisivala se s prijateljicama preko *Vibera*, ali i objavljivala brojne sadržaje na *Snapchatu* i *Instagramu*. Radila je zapravo ono što rade i brojne druge trinaestogodišnje djevojčice. Maja se istovremeno aktivno bavila plesom, a bila je i jedna od najboljih učenica u razredu na čemu su joj zavidjele neke njezine prijateljice. Jednog je dana jedna od njih počela objavljivati ružne poruke o njoj na *Snapchatu*, ismijavati ju i nazivati pogrdnim imenima. Ubrzo su je i drugi vršnjaci za koje je mislila da su joj prijatelji počeli vrijeđati, govoriti joj da je ružna štreberica, da je klempava i slično. Maju je to jako povrijedilo. Počela se povlačiti u sebe, izbjegavati druženja s prijateljima, provodila je sve manje vremena na internetu, a uskoro su joj i ocjene u školi postale sve lošije. Nije znala što učiniti i zašto se njeni prijatelji ponašaju tako loše prema njoj.“

Razmisli kako bi se osjećao kada bi se ti ili tvoj najbolji prijatelj/prijateljica našao u takvoj situaciji. Na sva pitanja odgovorite zajedno s prijateljem s kojim dijelite školsku klupu.

- Što biste vi učinili na Majinom mjestu?
- Kada bi Maja bila vaša prijateljica, kako biste joj pomogli?
- Što biste joj savjetovali da učini s uvredljivim porukama koje je dobila?
- Je li Maja trebala odgovoriti na uvredljive poruke?
- Jesu li Majini prijatelji nekome trebali reći da Maji šalju uvredljive poruke? Ako da, kome?

Na temelju navedenih odgovora izradite smjernice „Što učiniti ako postanem žrtva elektroničkog nasilja?“. Smjernice napišite na veliki plakat. Nakon što završite nalijepite ga na vidljivo mjesto u učionici i usporedite s plakatima drugih prijatelja iz razreda.

Agencija za elektroničke medije

Dani
MEDIJSKE
pismenosti
medijskapismenost.hr